

Donostia 2006: I a la fi arribà la comèdia

Iñaki Revesado

A ny rere any l'organització del Festival de Cinema de Sant Sebastià es va trobant amb nous inconvenients, els quals es vénen superant d'una manera més o menys elegant. Enguany hi ha hagut dos temes repetits de manera insistent, dels quals se n'ha parlat molt: malgrat el patrocini de TVE els recursos econòmics amb què compta l'organització no semblen els suficients per a un Festival que intenta mantenir-se entre el més grans; d'altra part, els seus responsables han hagut de desmentir uns rumors estesos que asseguraven que el Festival s'havia vist obligat a canviar les dates de les futures edicions, ja que primer Berlin, després Cannes i finalment Venècia acaben per llevar a Donostia el més interessant de la producció cinematogràfica anual. Doncs bé, l'organització ha garantit que no hi haurà canvi de dates i que la cita donostiarra es mantindrà en les seves dates habituals, és a dir, els darrers dies de setembre. El continu tancament de sales cinematogràfiques a la ciutat (dos complexos de multicines en els dos darrers anys) sí que és un problema real, la resolució del qual no està en mans del Festival. Enguany, per falta de pantalles, s'han venudes més de 30.000 entrades menys que l'any passat.

Dues pel·lícules excel·lents

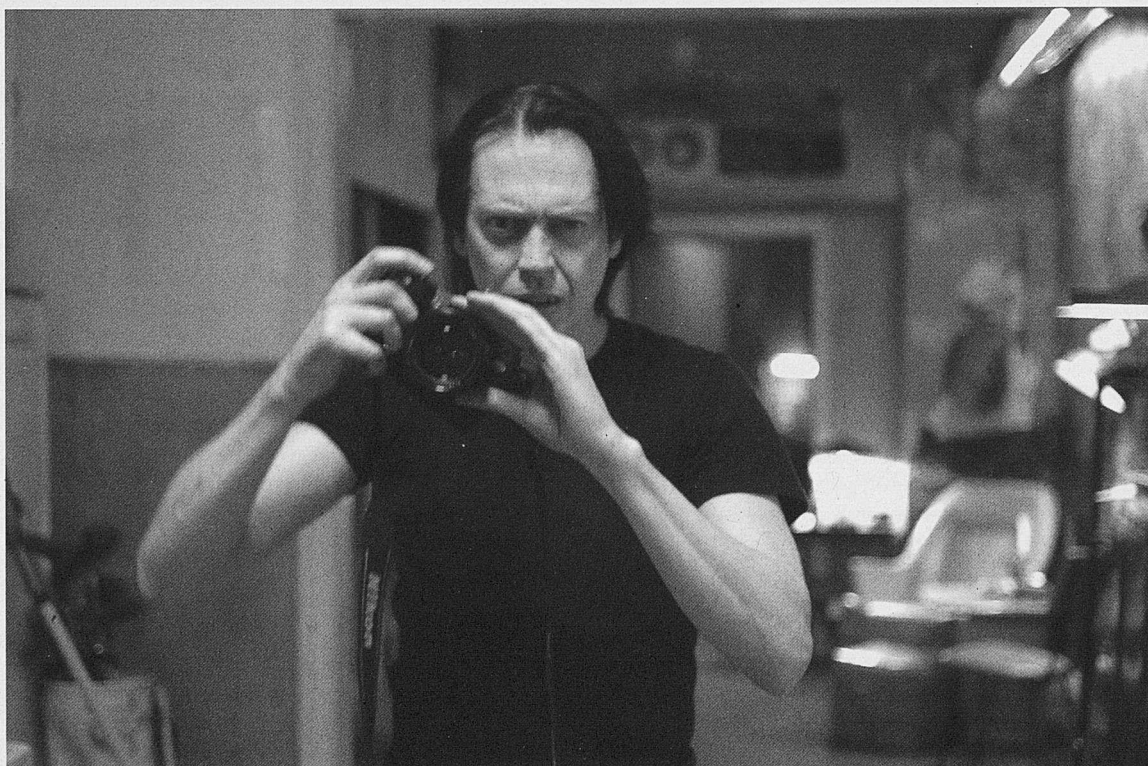
Half moon.

No és que l'edició de 2005 fos per oblidar, però la competició no va donar títols dignes de recordar. Enguany tampoc hi ha hagut cap pel·lícula que pugui rebre el qualificatiu d'obra mestra, però el nivell general més que notable de la majoria de pel·lícules en competició, ha fet que les projeccions del Kursaal s'hagin seguit amb gran interès. Sant Sebastià enguany s'ha allunyat d'allò que podríam nomenar "marca de la casa", quant a la temàtica de les pel·lícules. En les darreres edicions hi ha hagut un predomini clar de cinema de contingut polític o social, de cinema que podríem dir compromès. En aquesta edició la comèdia ha estat el to predominant en la majoria de films exhibits, cosa que ha servit per alleugerir les consciències i mostrar-nos que el cinema d'entreteniment pot ser també cinema de qualitat. Dues han estat les cintes més rodones: la nord-americana *Delirious* de Tom Dicillo i la coproducció entre els Estats Units, Gran Bretanya i Hongria, dirigida per la polonesa Agnieszka Holland, *Copying Beethoven*. És la primera una estupenda comèdia d'un dels més destacats directors independents (el seu caràcter irreverent va quedar

palès en la roda de premsa més divertida de les ofertes enguany) protagonitzada per un perfecte Steve Buscemi i per Michael Pitt. Buscemi és un fotògraf que malgrat voler dedicar-se a la fotografia més seriosa, la necessitat d'arribar a final de mes l'obliga a actuar com el més espavilat dels *paparazis*. El més important del que ha aconseguit en la seva llarga carrera és fotografiar Elvis Costello sense capell, fotografia que utilitza com a targeta de presentació quan ha d'oferir els seus serveis. La seva existència es complica quan en el seu camí es travessa un jove captaire que no és ni drogoaddicte, ni alcohòlic, ni ven els seus serveis sexuals, es tracta només d'una persona a qui la vida, malgrat la seva joventut, li ha fet viure experiències doloroses i que ha decidit partir dels seus arrels i cercar en la gran ciutat una altra manera de viure. El fotògraf, compadit del jove, l'acull a casa seva i l'anomena el seu ajudant. Aviat el captaire comprèn que la vida d'èxits que s'ha construït el seu benefactor és només la ficció d'allò que hagués volgut arribar a ser. A través d'uns diàlegs excel·lents assistim al naixement d'una bona amistat entre dues ànimes solitàries. Els problemes començaran quan una de les *stars* encalçades pel *paparazzi* s'enamori del jove ajudant... El to de comèdia impregna tot el film, però també hi ha invitació a la reflexió sobre la soledat, l'individualisme, els prejudicis, la solidaritat, la superficialitat... tot allò en el marc de la vida d'una gran ciutat. *Copyin Beethoven* és una nova aposta d'Agnieszka Holland en el gènere del biopic. Després d'haver relatat la tortuosa relació dels poetes francesos Verlaine i Rimbaud en *Total Eclipse*, molts d'anys després i, amb una resultat molt més favorable, s'ha acostat als darrers anys de Beethoven en

una ficció biogràfica que no pretén polemitzar sobre la vida del compositor, sinó crear un relat cinematogràfic intens, totalment vàlid, en què el respecte als fets reals és allò que té menys importància. El film narra els darrers anys de la vida del músic, bàsicament el moment de la composició de la seva novena simfonia. Per l'escriptura de la partitura el músic precisa de l'ajuda d'un jove que sàpiga escriure música i que estigui disposat a acceptar el excessos del geni. Tanmateix qui haurà d'assumir aquesta responsabilitat serà una jove d'aspecte angelical desitjosa de conèixer el mestre i d'aprendre de la seva música i del seu procés creador. L'ajudant no aconseguirà aplacar el mal caràcter del músic ni tampoc corregir la seva falta d'ordre ni d'higiene, però la relació entre ells dos evoluciona des d'una inicial actitud d'ajudant atemorida per un mestre que la humilia fins a una relació d'igual a igual, en què l'alumna es converteix en l'únic suport d'un músic vell i rebutjat per tothom que aprèn de la jove una sèrie de valors que no precisen de pentagrames per ser expressats. Els actors protagonistes Ed Harris i Diane Kruger hi estan perfectes i mereixien figurar en el palmarès. L'acció, que va guanyant intensitat a mida que transcorren els minuts, inclou una escena de gairebé quinze minuts en què Beethoven dirigeix l'orquestra en la presentació de la *Novena Simfonia*, que té una força argumental i cinematogràfica exemplar (la interpretació musical és un acompanyament perfecte per tot allò que conflueix en la relació i la reflexió de tots els personatges, adquirint una força que recorda l'acompanyament musical d'aquella escena de la tercera part de *El Padrino* que finalitza amb l'assassinat de la filla de Corleone).

Delirious.

Els films notables

Dins una qualitat més que valorable s'han situat la gran majoria de pel·lícules a concurs. *Camella* ha estat un *best-seller* europeu escrit per Marc Durin-Valois. Es tracta d'un llibre petit, tant pel que fa al nombre de pàgines com pel que fa a les seves previsions, del qual la belga Marion Hänsel ha fet una adaptació quasi literal sota el títol de *Si le vent sou-lève les sables*. Els riscos assumits per la realitzadora són pocs. S'ha limitat a posar en imatges això que l'autor del llibre manifesta amb paraules. Tractant-se d'un bon text i sense canviar res de la narració, ha aconseguit fer també un bon film. I és ver que no era matèria fàcil, bàsicament per la senzillesa del relat. L'argument es limita al viatge d'una família pel desert cercant aigua, ja que en el poblat en què vivien els pous s'han assecat. La monòtona travessia pel desert es veu acompanyada per episodis violents de la mà de grups incontrolats dels exèrcits i les guerrilles, dels quals, malauradament, l'Àfrica n'està farcida. Només alguns membres de la família aconseguiran sobreviure a l'experiència. El relat és una clara denúncia de la violència i la manca de recursos amb què ha de viure la població africana, enmig d'un món globalitzat que cada cop es mira més el llombrígol. En aquest sentit el film de Marion Hänsel es troba en una línia similar que *Half Moon*, el nou film de Bahman Ghobadi, el director de *Las tortugas también vuelan*. Aquest nou treball és la prova que els creadors només en comptades ocasions poden accedir a la perfecció. Tothom esperava de l'iraniana una nova joieteta, però *Half Moon* no aconsegueix ni de bon tros els resultats del seu anterior treball. Novament ens trobam amb un grup

de persones que travessen territoris gairebé desèrtics. Estam ara en l'Iran posterior a la caiguda de Saddam Huseim. Un grup de músics kurds que viuen a l'Iran es traslladen en un vell autocar amb la intenció de traspasar la frontera amb l'Iraq, on des de la caiguda del dictador és possible tocar música i que les dones cantin en públic. El viatge es converteix en una romeria per velles carteres i per aldees pobres, recollint en el viatge els membres del grup musical. També el viatge es veu interromput per episodis en què l'exèrcit i la policia fan tot el possible per frustrar l'objectiu. Com ja passava en *Las tortugas también vuelan* en el film es barregen elements de la dura realitat amb què ha de conviure la població a l'altre costat del Mediterrani amb elements poètics i fantàstics, i també amb un to predominant de comèdia. El problema del film és que s'allarga innecessàriament i per moments resulta bastant avorrit. Carlos Sorín ha col·locat en la competició de Sant Sebastià cada un dels films que ha anat realitzant, gaudint en tots els cassos de la simpatia de la crítica, del públic i també del jurat. *El camino de San Diego* és una nova entrega del cinema popular a què ja ens té acostumats l'argentí, després de *Historias mínimas* i *Bombón, el perro*. En aquest cas el protagonista, un entusiasta de Maradona, haurà de evitar tots els obstacles que se li obren per aconseguir el seu desig: de lliurar un present (una espècie d'escultura) al seu heroi. El film té tots els mateixos recursos amb què ja comptava en films anteriors: actors no professionals, la bonhomia dels seus personatges que inspiren una simpatia sense pal·liatius, una forma de rodar que s'acosta al documental... També reuneix els mateixos defectes: una realització poc acurada, un missatge de tan

El camino de San Diego.

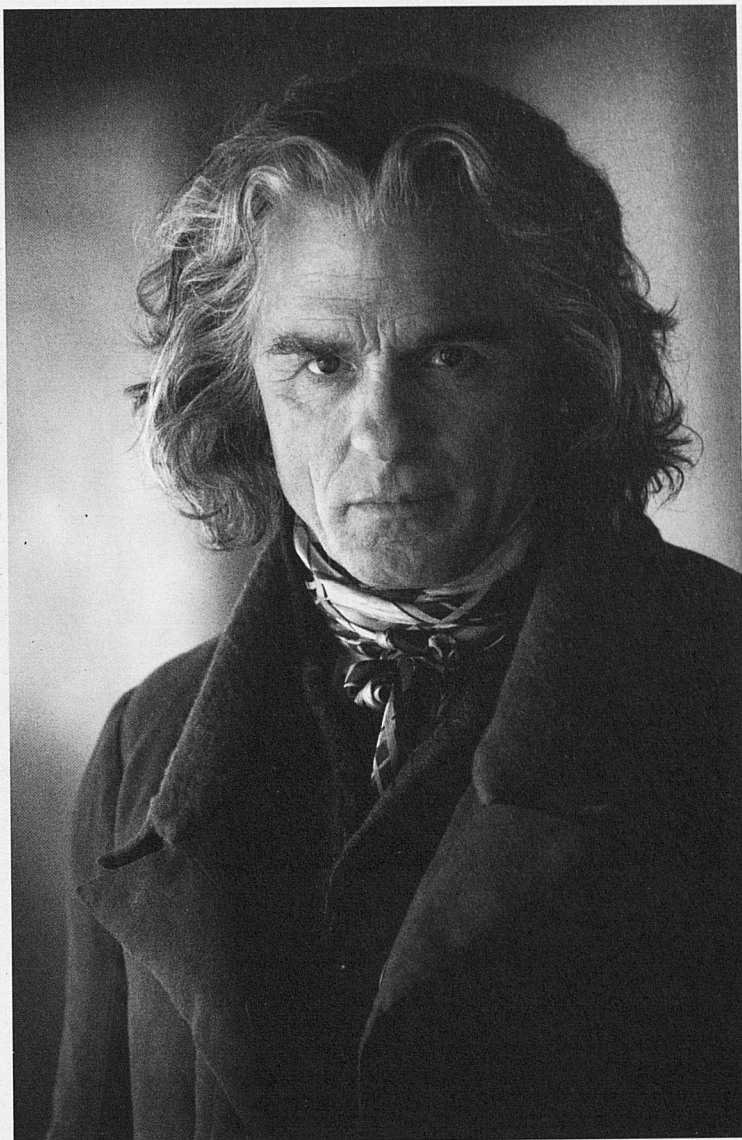
bon rotllo que quasi, quasi fa pudor. Segurament serà un cineasta que de seguir per aquest camí tendrà molt de detractors, però, de moment, amb tan sols tres pel·lícules realitzades, s'imposa l'acceptació i la simpatia pel seu cinema, si bé, seria intel·ligent per la seva part, deixar aquestes tres obres com a una trilogia i encarar en el futur altres temàtiques i formes cinematogràfiques. Any darrere any el cinema francès té presència en la Secció Oficial del Festival, però les pel·lícules presentades no solen esser una mostra justa de la qualitat mitjana a què ens té acostumats el cinema que ens arriba de França. Enguany ha estat una excepció. *Mon fils à moi* de Martial Fougeron tracta sense estridència i amb total versemblança el tema del maltractament infantil. Julien és un al·lot d'uns 12 anys que intenta desenvolupar-se com a persona malgrat el control estricte de la seva mare (una Nathalie Baye superb, amb una interpretació acurada fins al seu darrer detall, construint un personatge obsessiu i odiós, d'una fredor que commou; és fàcil oblidar que estam davant una actriu, realment ella sembla la mare maltractadora que el personatge precisa). Julien es veu encerclat per la seva mare que tanca els ulls davant el creixement del seu fill, una mare que es nega a acceptar que el seu fill ja no és el nen pel qual el món es reduïa a les quatre parets de casa seva. El pare s'estima més mirar cap a un altre costat, quan veu el problema que te en la seva fa-

mília i la germana gran, aliada de Julien, però encara massa jove per resoldre el problema, és allunyada de la casa quan intenta intervenir en favor del nin. Hagués estat fàcil que la pel·lícula hagués provocat només la indignació i la llàgrima fàcil. Però no és així. El tema està tractat amb tant de rigor que si bé és impossible no odiar el personatge de la mare, no hi ha excessos caricaturescos, sinó la recreació impecable d'una burgesa família de províncies destruïda per una mare obsessiva. S'ha de dir també que el film va provocar els primers xiulets i desbandades de les sales de projecció. *The Old Garden* del coreà Im Sang-soo combina juntament amb la denúncia de la repressió anticomunista a Corea del Sud dels anys 80, el relat d'una història d'amor que no va poder esser en aquells temps convulsius entre dos joves compromesos per la causa comunista. Serveix el film per acostar a Occident uns fets històrics no massa coneguts i per exaltar la renúncia a l'amor per la lluita i la consecució d'uns ideals. L'acció combina el passat, els anys 80, amb l'actualitat. Conté també un canvi important en el ritme i en la narració. El film comença relatant els fets des dels records del personatge masculí. Quan la cosa sembla no donar per més, de manera intel·ligent, el realitzador se centra en el personatge femení, seguint la seva vida des del moment en què el seu al·lot és empresonat fins a la seva mort. Finalment tot conflueix en l'actualitat, amb un final

tant rodó com esperançador. En l'espectador quedarà sempre la pregunta de si val la pena renunciar a tot per unes idees, el realitzador, de manera molt elegant, no s'hi pronuncia: La pel·lícula més "comercial" de la competició ha vengut de la mà de John Boorman, titulada *The Tiger's Tail*. Se'ns presenta la vida d'un triomfador sense gaires escrúpols amb una vida privada bastant nefasta. Elegit com a empresari de l'any veurà de cop trasbalsada la seva existència quan una nit, en un semàfor, troba un individu que és idèntic a ell. A partir d'aquí se succeïxen una sèrie d'embulls, fins aclarir un passat desconegut per a gairebé tots i mirar un futur en què cadascú assumirà el paper que més li convé.

Tres comèdies van omplir de rialles el Kursaal. N'és la primera una irreverent pel·lícula nord-americana, *Sleeping dogs lie* dirigida per Bobcat Goldthwait. Una jove parella perfecta, bells tots dos, que s'estimen molt, amb bones famílies, amb un futur prometedor cometen el greu error de jugar a una espècie de joc de la veritat. S'han de contar el seu secret més íntim, allò que no l'han contat mai a ningú. La jove Amy en té un de ben gros, que mai havia pensat que ningú arribaria a conèixer. I és que ella estima molt el seu ca, però molt, molt... Tant, tant que en un moment de feble passió li va fer una fel·lació... A partir d'aquí tot allò que n'Amy tenia se ve abaix, quan ella no té cap culpa, ja que només ha jugat a allò que el seu al·lot l'havia proposat. *Sleeping dogs lie* és pura comèdia, àcida i irreverent, però comèdia sense pal·liatius. Bones i sanes rialles desperta també la japonesa *Hana* de Hirokazu Kore-Eda. L'acció se situa en el passat, en l'època en què els samurais començaven a perdre el prestigi i el respecte entre la població. Estam encara en un Japó antic, però on la concentració de la població en els suburbis feia més important tenir un sostre sota el que passar la nit que conservar l'honor i complir amb els deures assignats generació darrera generació. El nostre samurai cerca qui va matar son pare, per tal de fer justícia. Quan finalment troba l'assassí, li commou trobar-se davant d'un altre samurai ja retirat que s'ha estimat més viure senzillament amb la seva família que dedicar-se a revenges d'honor. A més el protagonista no reuneix cap de les característiques que tots atribueixen als samurais, ja que s'atmoreix fàcilment i és maldestre amb l'espasa; s'estima més passejar amb una viuda encantadora que complir amb els deures que l'honor l'imposa. Una coproducció europea, dirigida pel croata Rajko Grlic va tancar la competició, també en to de comèdia. *Puesto fronterizo* es desenvolupa en la frontera entre Albània i Iugoslàvia uns anys abans de les guerres dibuixassin un nou mapa en l'Europa balcànica. Són els protagonistes un destacament militar situat en la frontera que no té gaire rigor militar. En són els integrants un grup de soldats que esperen acabar quan abans millor amb el servei militar que l'estat els imposa i divertir-se mentrestant el màxim possible. El film no té poc de crítica als exèrcits i a la Iugoslàvia comunista. El final té un gir brutal i la comèdia es converteix en una tragèdia sense miraments.

El bon moment de popularitat que gaudeix el documental ha quedat palès en la inclusió en la competició de *Ghosts*, fals documental dirigit per Nick Bromfield, que recrea uns fets dramàtics de l'any 2004 quan van morir ofegats més de vint immigrants il·legals quan recollien marisc en la badia de Morecambe. Per una altra par, *Forever* de Heddy Honigmann. Títol ple de significat si tenim en compte que el protagonista del documental és el cementiri francès de Père-Lachaise, on reposen les despulles de persones cèlebres com ara Jim Morrison, Marcel Proust, Yves Montand, Simone Signoret o Maria Callas.

Copying Beethoven.

El desastre espanyol

Normalment Sant Sebastià sol incloure dins la seva competició el més interessant de la producció espanyola de l'any. N'és bona prova els premis que en edicions anteriors amb aconseguit el treballs de Fernando Aranoa o Iciar Bollain, per posar exemples propers. Enguany no ha estat encertada la tria de títols efectuada. El més interessant de la producció nacional ha estat el nou treball d'Antonio Chava-

Vete de mi.

rias. *Las vidas de Celia* és un film que recorda bastant al seu treball anterior, *Volverás*, també rodada càmera en mà i cronològicament al desenvolupament dels fets que relata. El film es veu de manera agradable. Molt més interessant la relació familiar dins la família de Celia que no la part del crim que poc a poc es va resolent i que resulta quasi òbvia. Un risc considerable ha assumit el reputat realitzador de curtmetratges Javier Rebollo amb *Lo que sé de Lola*, pel·lícula difícil per a un espectador convencional i iterativa en qualsevol cas. Difícilment Rebollo aconseguirà amb aquest primer llarg recuperar la inversió realitzada per treure endavant la seva primera pel·lícula. Lola és una jove espanyola que viu a París. Allà intenta guanyar-se la vida com pot. Encara que ella no ho sap és observada de ben a prop pel seu veí, un poca-soltes que en no tenir vida intenta ocupar les seves hores a través de la vida dels altres. D'aquí el títol del film, que es refereix a allò que el veí va coneixent de Lola. Realitzada mitjançant una successió de plans fixos (si no se'm va escapar detall, només el pla final, inclou un trèveling), en el final del film ens adonam que no sabem res de na Lola, però el problema és que tampoc interessa conèixer més el personatge, perquè tampoc no sembla guardar res d'interessant. Finalment, la inclusió de cinema nacional s'ha tancat amb *Vete de mí* de Víctor García León. El film ha sortit de Sant Sebastià amb el suport de la major part de la crítica. He llegit moltes coses sobre ell, i em sorprèn la coincidència de moltes veus que parlen d'una pel·lícula intel·ligent. A hores d'ara el film ja s'ha estrenat i tothom el podrà jutjar. Personalment crec que el nou treball de García León és com un capítol de la telesèrie *Los Serrano* en què tots els personatges masculins són absolutament impresentables i las bones, estupendes i intel·ligents són sempre les

senyores. Amb tots els meus respectes cap a un actor excel·lent com és en Juan Diego, crec que tant ell com Juan Diego Botto que li dona la rèplica estant perduts en els seus personatge i ho fan bastant malament. El film només val la pena per una cosa: els devers cinc minuts en què apareix en pantalla Rosa Maria Sardà que, com sempre, està genial.

Altres seccions del festival han servit un any més per conèixer la realitat cinematogràfica actual mundial. Destacar novament la selecció feta per a *Horizontes Latinos*, en què s'ha pogut veure un bon grapat d'excel·lents pel·lícules fetes a Sud-amèrica i que està convertint Sant Sebastià en una espècie de festival de cinema sud-americà que es desenvolupa paral·lelament al concurs de la Secció Oficial o a la mostra de films agafat d'altres festivals que és Zabaltegi.

Amb més o menys polèmica el Jurat va decidir que aquest era el palmarès (encertat o no, és el que van decidir una sèrie de persones que d'una manera o d'altra mereixen el respecte de tothom i que són autoritats dins les seves professions; com a mostra: Jeanne Mureau, Isabel Coixet o José Saramago).

Premis

Conxa d'Or: ex-aequo Half Moon de Bahman Ghobadi i Mon fils à moi de Martial Fougeron.

Conxa de Plata millor actriu: Nathalie Baye per Mon fils à moi.

Conxa de Plata millor actor: Juan Diego per Vete de mí.

Conxa de Plata millor director: Tom Dicillo per Delirious.

Premi del Jurat al millor guió: Tom Dicillo per Delirious.

Premi Especial del Jurat per a El camino de San Diego de Carlos Sorín.